

Bruxelles, 12.4.2018.
SWD(2018) 91 final

RADNI DOKUMENT SLUŽBI KOMISIJE
SAVJETOVANJE S DIONICIMA - SAŽETO IZVJEŠĆE

priložen dokumentu

Prijedlog

DIREKTIVE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA
o nepoštenim trgovačkim praksama u odnosima među poduzećima u lancu opskrbe
hranom

{COM(2018) 173 final} - {SWD(2018) 92 final} - {SWD(2018) 93 final}

Sadržaj

1. Postupak savjetovanja s dionicima.....	2
2. Sažetak rezultata savjetovanja s dionicima	2
2.1. Početna procjena učinka	2
2.2. Otvoreno javno savjetovanje	3
2.3. Ciljani upitnik za poduzeća	7
2.4. Ciljani upitnik za organizacije potrošača	7
2.5. Upitnik za javna tijela u državama članicama.....	8
2.6. Akademska radionica Zajedničkog istraživačkog centra o nepoštenim trgovačkim praksama u lancu opskrbe hranom.....	8
2.7. <i>Ad hoc</i> sastanci s dionicima iz lanca opskrbe hranom	8
2.8. Skupine za građanski dijalog	9

1. Postupak savjetovanja s dionicima

Postupak savjetovanja s dionicima bio je utvrđen u strategiji savjetovanja¹, a proveden je u razdoblju od 17. srpnja do 6. prosinca 2017.

Dionici su pozvani da dostave primjedbe i dokaze o definiciji problema, ciljevima politike, potrebi za djelovanjem na razini EU-a, opcijama politike, vjerojatnom učinku opcija politike te pitanjima provedbe, uključujući praćenje i provedbu. Savjetovanje s dionicima ispunjava zahtjeve iz smjernica o boljoj regulativi.

2. Sažetak rezultata savjetovanja s dionicima

2.1. Početna procjena učinka

Početna procjena učinka privukla je znatnu količinu pozornosti te je u njoj sudjelovalo 66 različitih dionika². Od tih dionika njih 33 % činili su poljoprivrednici ili poljoprivredne organizacije, 17 % tijela država članica, 15 % nevladine organizacije (NVO), 11 % prerađivači i njihove organizacije, 8 % trgovci na malo i njihove organizacije te 17 % ostali ispitanici (članovi akademske zajednice, sindikati, trgovci i anonimni ispitanici). Trebalo bi napomenuti da postupak davanja povratnih informacija o početnoj procjeni učinka nije strukturiran u obliku upitnika. Umjesto toga, na sustavan su se način *ex post* iz tekstova odgovora izdvojile relevantne informacije.

91 % ispitanika složilo se s tvrdnjom da u lancu opskrbe hranom postoje nepoštene trgovačke prakse (5 % njih nije odgovorilo, a 5 % nije se izjasnilo). 76 % ispitanika navelo je da nepoštene trgovačke prakse uzrokuju znatan problem, a njih 14 % izjavilo je da nije tako³. 5 % ispitanika izjavilo je da postoje nepoštene trgovačke prakse, ali da je u smislu učinkovitosti u lancu opskrbe hranom učinak općenito pozitivan.

71 % ispitanika smatralo je da postoji potreba za djelovanjem EU-a (od 64 % iz kategorije „ostali” do 90 % NVO-a, 82 % poljoprivrednika, 73 % država članica, 71 % prerađivača), osim u slučaju trgovaca na malo (100 % trgovaca na malo smatralo je da nije potrebno djelovanje EU-a).

Samo je 5 % ispitanika iznijelo primjedbe o uključivanju prehrambenih proizvoda u područje primjene inicijative ili njihovu isključivanje iz nje, a uglavnom su se složili s tim da ih se uključi. 41 % ispitanika iznijelo je primjedbe o mjeri u kojoj bi se trebalo uključiti subjekte u lancu opskrbe hranom, pri čemu je njih 82 % smatralo da treba obuhvatiti cijeli lanac opskrbe (iznimka je bio sektor prerade, unutar kojeg je samo 57 % ispitanika izjavilo da bi trebalo obuhvatiti cijeli lanac opskrbe).

20 % ispitanika navelo je „čimbenik straha” općenito smatrajući da taj učinak postoji i da je znatan. 62 % njih smatralo je da bi trebala postojati mogućnost podnošenja anonimnih pritužbi, a njih 38 % smatralo je da ne bi. 92 % ispitanika smatralo je da bi trebale postojati kazne za one koji primjenjuju nepoštene trgovačke prakse, dok ih je 8 % smatralo da ne bi. 17 % ispitanika spomenulo je suradnju među tijelima država članica, a većina je njih podržala tu suradnju.

¹ Europska komisija, [Strategija savjetovanja](#) – Inicijativa za poboljšanje lanca opskrbe hranom, 2017.

² Pojedinačni odgovori navedeni su na *web*-stranici [početne procjene učinka](#).

³ Iz ostatka početne procjene učinka isključeni su postotci za opcije „bez odgovora” i „nejasno stajalište”.

2.2. Otvoreno javno savjetovanje⁴

Pregled ispitanika

Rezultati otvorenog javnog savjetovanja bili su u skladu s rezultatima početne procjene učinka. Otvoreno javno savjetovanje provodilo se tri mjeseca, od 25. kolovoza do 17. studenoga, te su prikupljena ukupno 1 432 odgovora (56 % njih dostavili su pojedinci (803 odgovora), a 44 % organizacije (628 odgovora)). 71 % pojedinaca navelo je da se bave poljoprivredom (570 odgovora), a njih 29 % da se ne bave poljoprivredom (233 odgovora). Kad je riječ o odgovorima organizacija, uglavnom je riječ o privatnim društvima (38 % odgovora organizacija), poslovnim i strukovnim udruženjima (31 %) te NVO-ima (20 %). Kad je riječ o sektoru djelatnosti, odgovori organizacija zaprimljeni su od poljoprivrednih proizvođača (53 % odgovora organizacija), poljoprivredno-prehrambenog sektora (22 %), sektora trgovine (7 %), organizacija civilnog društva (7 %), sektora maloprodaje (4 %), istraživačkih organizacija (1 %) i „ostalih” (6 %).

Privatna društva mogu se dodatno raščlaniti prema veličini društva (broju zaposlenika). Mala i srednja poduzeća (MSP-ovi) činila su 81 % odgovora privatnih društava. Velika poduzeća (s više od 250 zaposlenika) činila su 19 % odgovora dobivenih iz privatnih društava.

Kad je riječ o državama članicama podrijetla s najvećom stopom sudjelovanja, najveći je broj odgovora došao iz Njemačke (ukupno 29 %), Austrije (14 %) , Francuske i Španjolske (7 %). Najmanji broj odgovora zaprimljen je iz Hrvatske, Luksemburga i Cipra (jedan odgovor po državi članici).

Stajališta ispitanika

a) Definicija problema⁵

90 % ispitanika složilo se ili djelomično složilo s tvrdnjom da u lancu opskrbe hranom postoje prakse koje bi se moglo smatrati nepoštenim trgovačkim praksama. Ti su rezultati uglavnom slični za sve skupine dionika, uz iznimku sektora maloprodaje (12 % ispitanika složilo se ili djelomično složilo s tvrdnjom da u lancu opskrbe hranom postoje nepoštene trgovačke prakse, a njih 88 % nije se složilo ili se djelomično nije složilo, dok se većina njih, 72 %, samo djelomično nije složila).

Ispitanicima je zatim postavljeno pitanje mogu li se određene prakse navedene na popisu smatrati nepoštenim trgovačkim praksama, pri čemu se između 80 % (razdoblja plaćanja dulja od 30 dana za poljoprivredno-prehrambene proizvode općenito) i 93 % (jednostrane i retroaktivne izmjene ugovorâ) ispitanika potpuno ili djelomično složilo s time da je riječ o nepoštenim trgovačkim praksama. Na pitanje o tome koliko se često nepoštene trgovačke prakse pojavljuju u lancu opskrbe hranom, 87 % ispitanika izjavilo je da do njih dolazi redovito ili vrlo redovito. Svi su se ispitanici složili s time da do nepoštenih trgovačkih praksi dolazi redovito ili vrlo redovito osim sektora maloprodaje, koji je izjavio da se ne pojavljuju nikad ili rijetko (84). Kad je riječ o pojedincima, njih 88 % izjavilo je da se nepoštene trgovačke prakse pojavljuju redovito ili vrlo redovito.

⁴ Ako se zbrajanjem iznosa ne dobiva 100 %, razlog je ispuštanje odgovora „nemam stajalište”. Određena su pitanja bila povezana (samo su neki ispitanici vidjeli određena pitanja jer je relevantnost tih pitanja ovisila o prethodnim odgovorima ispitanika). To se posebno odnosi na sektor maloprodaje, što znači da je za nekoliko pitanja stopa odgovaranja sektora maloprodaje bila vrlo niska (tri ili četiri odgovora iz 25 maloprodajnih organizacija). Odgovaranje nije bilo obvezno, pa su neki ispitanici odlučili da neće odgovoriti na određena pitanja.

⁵ Postotci se temelje na broju ispitanika koji su odgovorili na svako od pitanja.

Ispitanici su zatim trebali utvrditi koje tri prakse smatraju nepoštenim trgovačkim praksama s najozbiljnijim utjecajem. Od osam utvrđenih najčešćih praksi, njih je šest navedeno u načelima dobre prakse u okviru Inicijative za lanac opskrbe, a sedam kao nepoštene trgovačke prakse iz izvješća Radne skupine za tržišta poljoprivrednih proizvoda (AMTF) (dvaput su navedena „razdoblja plaćanja dulja od 30 dana”, za kvarljivu robu i poljoprivredno-prehrambene proizvode općenito).

	Učestalost	Načela dobre prakse u okviru inicijative za lanac opskrbe	Nepoštene trgovačke prakse iz izvješća AMTF-a
Jednostrane i retroaktivne promjene ugovorâ (u pogledu količina, standarda kvalitete, cijena)	771	*	*
Kasna otkazivanja narudžbi pokvarljivih proizvoda	316	*	*
Razdoblja plaćanja dulja od 30 dana za pokvarljive proizvode	275		*
Razdoblja plaćanja dulja od 30 dana za poljoprivredno-prehrambene proizvode općenito	273		*
Nametanje doprinosa troškovima promidžbenih ili marketinških aktivnosti	248	*	*
Jednostrano raskidanje poslovnog odnosa bez objektivno opravdanih razloga	227	*	
Zahtjevi za plaćanje unaprijed radi sklašanja ili produljenja ugovora („naknada koju dobavljač plaća trgovcu za stavljanje njegovih proizvoda u prodaju”)	185	*	*
Nametanje potraživanja za proizvode koji su propali ili nisu prodani	182	*	*
Nametanje osobnih mjerila u pogledu sigurnosti hrane, higijene, označivanja hrane i/ili tržišnih standarda, uključujući stroge postupke provjere	179		
Nametanje naknade za pristup za prodaju proizvoda koja se plaća unaprijed („naknade za uvrštavanje”)	152	*	
Planirana prekomjerna proizvodnja zbog koje dolazi do propadanja hrane	146		
Jedna strana zadržava za sebe informacije koje su bitne za obje strane	114	*	
Prenošenje povjerljivih informacija dobivenih od partnera drugim stranama	98	*	
Plaćanje dodatnog iznosa za posebno isticanje proizvoda na policama („plaćanje za prostor na policama”)	90		
Prisiljavanje ugovorne strane na kupnju nepovezanog proizvoda („vezana prodaja”)	78		
Nedosljedna primjena tržišnih standarda zbog koje dolazi do propadanja hrane	60		
Nametanje troškova povezanih s pomanjkanjem proizvoda ili krađom dobavljačima	40	*	
Nametanje minimalnog preostalog roka valjanosti robe u trenutku kupnje	11		
Drugo	83		

Ispitanici su u upitniku trebali navesti dionike u lancu opskrbe hranom na koje bi nepoštene trgovačke prakse mogle imati znatne negativne učinke. 94 % ispitanika složilo se ili djelomično složilo s tvrdnjom da znatne negativne učinke mogu snositi poljoprivrednici. 83 % ispitanika isto je izjavilo za prerađivače, njih 66 % za MSP-ove, 60 % za potrošače, 55 % za subjekte u trećim zemljama koji proizvode robu za tržište EU-a, 39 % za trgovce te 35 % za trgovce u maloprodaji. Ispitanicima je postavljeno i pitanje slažu li se s time da bi nepoštene trgovačke prakse mogle imati neizravne negativne učinke na te skupine, a rezultati su bili uglavnom slični.

b) Potreba za djelovanjem

Ispitanicima je postavljeno i pitanje bi li trebalo poduzeti mjere za suočavanje s pitanjem nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom, a s time se složilo ili djelomično složilo njih 95 %. Ispitanici koji su smatrali da bi trebalo poduzeti mjere zatim su trebali navesti tko bi trebao provesti te mjere:

- njih 87 % smatralo je da bi mjere trebala provesti Europska unija (58 % njih smatralo je da to treba učiniti u suradnji s državama članicama, a 29 % da to treba učiniti sama),
- njih 8 % smatralo je da bi države članice trebale djelovati same, i
- njih 4 % smatralo je da bi se to djelovanje trebalo provesti putem dobrovoljnih inicijativa (54 % njih činile su maloprodajne organizacije).

Od 87 % ispitanika koji su smatrali da bi mjere trebao poduzeti EU, njih je 51 % smatralo da bi to trebale biti zakonodavne mjere, 46 % izjasnilo se za kombinaciju zakonodavnih i nezakonodavnih mjera, a 2 % prednost je dalo nezakonodavnim mjerama. 97 % tih ispitanika smatralo je da bi djelovanje na razini EU-a za posljedicu imalo bolju provedbu pravila, 95 % njih smatralo je da bi djelovanje na razini EU-a omogućilo veću pravnu sigurnost za poduzeća, 94 % da bi dovelo do ravnopravnosti na unutarnjem tržištu, 84 % da bi se unaprijedile prekogranične transakcije u EU-u, 84 % smatralo je da bi dovelo do smanjenja propadanja hrane 80 % da bi dovelo do većeg stupnja inovacija te 75 % da bi se povećao izbor za potrošače. 67 % ispitanika podržalo je usklađivanje definicije i sastavljanje popisa konkretnih nepoštenih trgovačkih praksi, njih je 21 % podržalo sastavljanje popisa konkretnih nepoštenih trgovačkih praksi, 11 % podržalo je opća načela, a 1 % nijednu od tih opcija.

Konačno, od ispitanika se tražilo mišljenje o tome je li dobrovoljna Inicijativa za lanac opskrbe dostatna za rješavanje problema nepoštenih trgovačkih praksi. 75 % ispitanika nije se složilo ili se djelomično nije složilo, dok se njih 22 % složilo ili djelomično složilo. Sve vrste organizacija uglavnom se nisu složile ili se djelomično nisu složile s tom tvrdnjom, uz iznimku maloprodajnih organizacija (88 % njih složilo se ili djelomično složilo da je Inicijativa za lanac opskrbe dostatna). Znatan se broj poljoprivredno-prehrambenih i trgovinskih organizacija složio ili djelomično složio, iako to nije bila opcija kojoj je većina dala prednost (43 % odnosno 40 %). 81 % pojedinaca koji se bave poljoprivredom i 69 % drugih pojedinaca nisu se složili ili se djelomično nisu složili.

c) Provedba

92 % ispitanika složilo se ili djelomično složilo da bi se na provedbu pravila o nepoštenim trgovačkim praksama u EU-u trebali primjenjivati određeni minimalni standardi. Potpora za minimalne provedbene standarde iznosila je između 20 % kad je riječ o maloprodajnim organizacijama i 100 % kad je riječ o organizacijama civilnog društva (složilo se ili djelomično složilo 96 % poljoprivrednih organizacija i 87 % poljoprivredno-prehrambenih organizacija).

Ispitanicima je zatim postavljeno pitanje o tome koje elemente smatraju važnim dijelovima djelotvorne javne provedbe pravila o nepoštenim trgovačkim praksama. 94 % njih navelo je transparentnost istraga i rezultata, 93 % mogućnost izricanja novčanih kazni u slučaju kršenja pravila, 92 % mogućnost podnošenja kolektivnih pritužbi, 89 % mogućnost zaprimanja i obrade povjerljivih pritužbi, 89 % imenovanje nadležnog tijela, 73 % mogućnost provedbe istraga na vlastitu inicijativu, a 36 % druge aspekte. Različite vrste organizacija i ispitanici pojedinci uglavnom su se složili ili djelomično složili s tim elementima, uz iznimku maloprodaje (72–80 % nije se složilo ili se djelomično nije složilo ni s jednim od elemenata).

2.3. Ciljani upitnik za poduzeća

Ciljani upitnik za poduzeća bio je otvoren od 6. studenoga do 10. prosinca i zaprimljena su ukupno 122 odgovora. 35 % ispitanika bavilo se poljoprivredom, 48 % preradom, 10 % maloprodajom, 4 % veleprodajom (preostali odgovori nisu razvrstani). Kad je riječ o veličini, 70 % ispitanika činili su MSP-ovi. 7 % ispitanika razvrstalo se u skupinu kupaca, 49 % u skupinu dobavljača, a 40 % u skupinu dobavljača i kupaca. Velik broj odgovora stigao je iz Belgije, Francuske, Italije, Španjolske i Ujedinjene Kraljevine (18 država članica dostavilo je tri odgovora ili manje).

54 % poduzeća koja djeluju kao kupci i 89 % dobavljača izjavili su da u poslovnim transakcijama dolazi do kašnjenja u plaćanju. Od poduzeća koja djeluju kao kupci njih 14–30 % izjavilo je da su u poslovnim transakcijama primijenili druge nepoštenе trgovačke prakse. Od poduzeća koja djeluju kao dobavljači njih 44–82 % izjavilo je da su bili izloženi nepoštenim trgovačkim praksama kako su prethodno definirane.

30 % poduzeća koja djeluju kao dobavljači suočilo se s odbijanjem kad su zatražili ugovor u pisanom obliku. Dobavljače se zamolilo i da procijene jesu li bili žrtve određene nepoštenе trgovačke prakse kad su njihovi kupci imali poslovni nastan u nekoj drugoj državi članici. 24 % ispitanika izjavilo je da su se „često ili u znatnom broju slučajeva” suočili s takvim situacijama. 19 % dobavljača izjavilo je da je poslovanje sa stranim kupcem negativno utjecalo na njihovu sposobnost suprotstavljanja nepoštenim trgovačkim praksama.

60 % dobavljača izjavilo je da troškovi povezani s nepoštenim trgovačkim praksama iznose više od 0,5 % godišnjeg prometa njihova poslovanja. Pod određenim pretpostavkama u smislu pondera za svaku kategoriju odgovora⁶ može se procijeniti da ponderirani poslovni značaj troškova povezanih s nepoštenim trgovačkim praksama iznosi od 1,8 % (uzimajući u obzir 94 odgovora dobivenih od dobavljača) do 1,5 % (uz isključivanje ekstremnih odgovora, odnosno bez troškova i troškovi veći od 5 %) njihovih prihoda. 44 % kupaca smatrali su troškove usklađivanja „visokima ili umjerenima”.

2.4. Ciljani upitnik za organizacije potrošača

U okviru savjetovanja s organizacijama potrošača zaprimljena su tri odgovora. Savjetovanje je bilo usmjereno na ispitivanje mišljenja organizacija koje zastupaju potrošače o tome hoće li nepoštenе trgovačke prakse u lancu opskrbe hranom utjecati na potrošače i kako.

Ispitanici se nisu složili s tvrdnjom da bi uvođenje zakonodavstva o nepoštenim trgovačkim praksama prouzročilo više cijene za potrošače, ali složili su se s time da bi dovelo do većeg povjerenja u lanac opskrbe hranom te koristi za ulaganje. Dvije su se organizacije složile da bi se mogli poboljšati uvjeti za zaposlenike u lancu opskrbe hranom (jedna nije imala stajalište o tome). Svi su se ispitanici složili s time da bi uvođenje pravila o nepoštenim trgovačkim praksama na razini EU-a dugoročno donijelo koristi za potrošače. Dvije su se organizacije složile da bi se ostvarile i kratkoročne koristi, dok se jedna djelomično nije složila s time.

Jedan se od ispitanika složio s time da je uvođenje pravila o nepoštenim trgovačkim praksama u njihovoj zemlji povećalo izbor za potrošače, dovelo do većeg povjerenja, poboljšanih uvjeta za ulaganja za subjekte, boljih uvjeta za zaposlenike u sektoru opskrbe hranom, a nije se složio s time da

⁶ Utvrđene referentne vrijednosti: „više od 5 %” (14 odgovora) = 5 %; „2 do 5 %” (18 odgovora) = 3,5 %; „0,5 do 2 %” (22 odgovora) = 1,25 %; „> 0,5 %” (24 odgovora) = 0,25 %; „nula do neznatni” (16 odgovora) = 0 %.

su se zbog tih pravila povećale cijene za potrošače (druga dva ispitanika nisu imala stajalište o tome). Dva se ispitanika nisu složila s time da su samoregulatorne inicijative dostatne, a jedan se djelomično nije složio s time. Dva se ispitanika nisu složila s tvrdnjom da su mogući negativni učinci zakonodavstva o nepoštenim trgovačkim uvjetima za potrošače veći od mogućih prednosti (na razini EU-a), dok se jedan složio s tom tvrdnjom.

2.5. Upitnik za javna tijela u državama članicama

S tijelima u državama članicama provedeno je savjetovanje u obliku niza upitnika s pitanjima o: stvarnim i/ili procijenjenim administrativnim troškovima provedbe novog zakonodavstva o nepoštenim trgovačkim praksama u određenim uvjetima; ažuriranim informacijama koje su prethodno (2015.) dostavljene o stanju pravila o nepoštenim trgovačkim praksama u njihovim nacionalnim nadležnostima, uključujući aspekt provedbe; te informacijama o procjenama učinka i drugim istraživanjima dostupnima u tom području u državama članicama. Ti su podaci iskorišteni za izradu studije vanjskih stručnjaka i izravno u ovom izvješću o procjeni učinka (vidjeti Prilog 1.). Upitnik namijenjen državama članicama bio je službeno otvoren od 2. listopada 2017. do 3. studenoga 2017., ali prihvaćali su se i kasniji odgovori za upotrebu u studiji vanjskih stručnjaka.

2.6. Akademska radionica Zajedničkog istraživačkog centra o nepoštenim trgovačkim praksama u lancu opskrbe hranom

Radionica koju su zajedno organizirali Glavna uprava za poljoprivredu i ruralni razvoj i Zajednički istraživački centar (JRC) održala se u Bruxellesu 17. i 18. srpnja 2017. Na radionici su se sastali međunarodni stručnjaci kako bi raspravili o znanstvenoj literaturi o metodologiji, učincima i regulatornim aspektima nepoštenih trgovačkih praksi. Izvješće koje je sastavilo nekoliko stručnjaka i uredio JRC dostupno je javnosti (više pojedinosti o rezultatima radionice navodi se u Prilogu 1.)⁷.

2.7. Ad hoc sastanci s dionicima iz lanca opskrbe hranom

Organizirano je nekoliko bilateralnih sastanaka s dionicima na njihov zahtjev. Sastanci su održani s udruženjima Independent Retail Europe, FoodDrinkEurope, EuroCommerce, European Brands Association (AIM), Danskom gospodarskom komorom, Njemačkom federacijom trgovaca u maloprodaji, Liaison Centre for the Meat Processing Industry in the European Union (Centar za vezu za mesoprerađivačku industriju EU-a, CLITRAVI), European Livestock and Meat Trading Union (Europsko udruženje trgovaca stoke i mesa, UECBV), Edeka, REWE, Federation du Commerce et de la Distribution, European Dairy Association (Europsko udruženje mljekarske industrije), International Dairy Federation (Međunarodna mljekarska federacija), United Kingdom's National Federation of Meat and Food Traders (nacionalna federacija trgovaca mesom i hranom Ujedinjene Kraljevine), Europatat i Euro Fresh Foods. Bilateralni sastanci bili su usmjereni na pružanje odgovora na pitanja dionika o postupku i sadržaju procjene učinka, a dionici su mogli iskazati potporu inicijativi ili neslaganje s njom te postaviti pitanja koja su relevantna za njihov sektor.

⁷ [Izvješće](#) Zajedničkog istraživačkog centra, „Nepoštene trgovačke prakse u lancu opskrbe hranom”, („*Unfair trading practices in the food supply chain*”) 2017.

2.8. Skupine za građanski dijalog

U okviru skupina za građanski dijalog o zajedničkoj poljoprivrednoj politici održane su dvije prezentacije uz razmjenu mišljenja, uz sudjelovanje predstavnika nekoliko skupina dionika⁸. Održane su 6. studenoga 2017. (skupina za građanski dijalog o maslinama) i 22. studenoga 2017. (skupina za građanski dijalog o hortikulturi/voću i povrću).

⁸ [Skupine za građanski dijalog](#) o zajedničkoj poljoprivrednoj politici.